

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 16ης Ιουνίου 2011 *

Στην υπόθεση C-462/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ υποβληθείσα από το Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Νοεμβρίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Stichting de Thuiskopie

κατά

Opus Supplies Deutschland GmbH,

Mijndert van der Lee,

Hananja van der Lee,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta, Γ. Αρέστη, J. Malenovský (εισηγητή) και T. von Danwitz, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Δεκεμβρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Stichting de Thuisakorpe, εκπροσωπούμενο από τους T. Cohen Jehoram και V. Rorsch, advocaten,
- η Opus Supplies Deutschland GmbH καθώς και οι M. και H. van der Lee, εκπροσωπούμενοι από τους D. Visser και A. Quaedvlieg, advocaten,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Materne και J.-C. Halleux,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Díaz Abad,

- η Λιθουανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Κριαυζιūnas και την L. Liubertaitė,

- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους E. Riedl και G. Kunnert,

- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Heliskoski,

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον A. Nijenhuis και τη J. Samnadda,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφοι 2, στοιχείο β', και 5, της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167, σ. 10).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς όπου το Stichting de Thuis kopie (στο εξής: Stichting) αντιδικεί με την Orpus Supplies Deutschland GmbH (στο εξής: Orpus) και τους M. και H. van der Lee, δύο διαχειριστές της εταιρίας αυτής, σχετικά με την καταβολή από αυτήν του τέλους που προορίζεται για τη χρηματοδότηση της δίκαιης αποζημίωσης η οποία καταβάλλεται στους κατόχους δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας λόγω της εξαιρέσεως της αντιγραφής για ιδιωτική χρήση (στο εξής: τέλος ιδιωτικής αντιγραφής).

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία 2001/29

- 3 Η ένατη, η δέκατη, η τριακοστή πρώτη, η τριακοστή δεύτερη, η τριακοστή πέμπτη και η τριακοστή όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/29 έχουν ως εξής:
- «(9) Κάθε εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας, διότι τα εν λόγω δικαιώματα είναι ουσιώδη για την πνευματική δημιουργία. Η προστασία τους συμβάλλει στη διατήρηση και ανάπτυξη της δημιουργικότητας προς όφελος των δημιουργών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών, των καταναλωτών, του πολιτισμού, της βιομηχανίας και του κοινού γενικότερα. Ως εκ τούτου, η πνευματική ιδιοκτησία έχει αναγνωρισθεί ως αναπόσπαστο μέρος της ιδιοκτησίας.
- (10) Για να συνεχίσουν τη δημιουργική και καλλιτεχνική τους εργασία, οι δημιουργοί ή οι ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες πρέπει να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τη χρήση των έργων τους, όπως και οι παραγωγοί για να μπορούν να χρηματοδοτούν αυτές τις δημιουργίες. [...]

[...]

(31) Πρέπει να διατηρηθεί [η δέουσα] ισορροπία περί τα δικαιώματα και τα συμφέροντα μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δικαιούχων, καθώς και μεταξύ αυτών και των χρηστών προστατευομένων αντικειμένων. [...]

(32) Η παρούσα οδηγία περιέχει εξαντλητικό κατάλογο εξαιρέσεων και περιορισμών από το δικαίωμα αναπαραγωγής και το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό. Ορισμένες εξαιρέσεις ή περιορισμοί ισχύουν μόνο για το δικαίωμα αναπαραγωγής, κατά περίπτωση. Ο κατάλογος λαμβάνει δεόντως υπόψη τις διαφορετικές νομικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποσκοπώντας ταυτόχρονα στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Είναι σκόπιμο τα κράτη μέλη να επιτύχουν εναρμονισμένη εφαρμογή των εν λόγω εξαιρέσεων και περιορισμών, κάτι που θα επανεξεταστεί κατά την αξιολόγηση των εκτελεστικών μέτρων στο μέλλον.

[...]

(35) Σε ορισμένες περιπτώσεις εξαιρέσεων ή περιορισμών, οι δικαιούχοι θα πρέπει να λαμβάνουν δίκαιη και επαρκή αποζημίωση για τη χρήση των προστατευόμενων έργων ή λοιπών προστατευομένων αντικειμένων τους. Κατά τον καθορισμό της μορφής, των λεπτομερειών καταβολής και του ενδεχόμενου ύψους αυτής της δίκαιης αποζημίωσης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες κάθε περίπτωσης. Για την αξιολόγηση των στοιχείων αυτών, πολύτιμο κριτήριο αποτελεί η πιθανή ζημία των δικαιούχων από τη συγκεκριμένη πράξη. Όταν στους δικαιούχους έχει ήδη καταβληθεί αμοιβή σε κάποια άλλη μορφή, λ.χ. ως τμήμα των τελών εκδόσεως αδείας, πιθανόν να μην οφείλεται ειδική ή χωριστή πληρωμή. Για τον καθορισμό του ύψους της δίκαιης αποζημίωσης θα πρέπει να λαμβάνεται πλήρως υπόψη ο βαθμός χρήσης των μέτρων τεχνολογικής προστασίας που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία. Σε ορισμένες περιπτώσεις όπου η ζημία του δικαιούχου θα ήταν ασήμαντη, πιθανόν να μην προκύπτει υποχρέωση πληρωμής.

[...]

(38) Θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να προβλέπουν εξαίρεση ή περιορισμό από το δικαίωμα αναπαραγωγής, ενδεχομένως με εύλογη αποζημίωση, για ορισμένα είδη αναπαραγωγής ακουστικού, οπτικού και οπτικοακουστικού υλικού για ιδιωτική χρήση. Η εξαίρεση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει την καθιέρωση ή τη διατήρηση συστημάτων αμοιβής για την αποζημίωση των δικαιούχων. [...]

4 Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 2001/29 το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα αναπαραγωγής»:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει:

α) στους δημιουργούς, όσον αφορά τα έργα τους,

β) στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές, όσον αφορά την εγγραφή σε υλικό φορέα των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους,

γ) στους παραγωγούς φωνογραφήματων, όσον αφορά τα φωνογραφήματά τους,

δ) στους παραγωγούς της πρώτης υλικής ενσωμάτωσης ταινιών σε φορέα, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα των ταινιών τους,

ε) στους ραδιοηλεκτρονικούς οργανισμούς, όσον αφορά την υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους, που μεταδίδονται ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης.»

5 Το άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Εξαιρέσεις και περιορισμοί», ορίζει στην παράγραφο του 2, στοιχείο β΄:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν εξαιρέσεις ή περιορισμούς από το δικαίωμα αναπαραγωγής που προβλέπεται στο άρθρο 2 στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

β) αναπαραγωγές σε οποιοδήποτε μέσο που πραγματοποιούνται από φυσικό πρόσωπο για ιδιωτική χρήση και για μη άμεσους ή έμμεσους εμπορικούς σκοπούς, υπό τον όρο ότι οι δικαιούχοι λαμβάνουν δίκαιη αποζημίωση που συνεκτιμά την εφαρμογή ή όχι των τεχνολογικών μέτρων του άρθρου 6 στο συγκεκριμένο έργο ή άλλο υλικό.»

6 Το άρθρο 5, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2, 3 και 4 εφαρμόζονται μόνο σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις οι οποίες δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή άλλου προστατευομένου αντικειμένου και δεν θίγουν αδικαιολογητως τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.»

Η εθνική ρύθμιση

- 7 Κατά το άρθρο 16 c, παράγραφοι 1 έως 3, του νόμου περί των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (*Auteurswet, Staatsblad* 2008, αριθ. 538):

«1. Δεν θεωρείται προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογοτεχνικού, επιστημονικού ή καλλιτεχνικού έργου η εν όλω ή εν μέρει αναπαραγωγή του έργου σε υπόθεμα που προορίζεται για την αναπαράσταση ενός έργου, εφόσον η αναπαραγωγή γίνεται χωρίς άμεσο ή έμμεσο εμπορικό σκοπό και χρησιμεύει μόνο για ιδιωτική άσκηση, μελέτη ή χρήση από το φυσικό πρόσωπο που προβαίνει στην αναπαραγωγή.

2. Για την αναπαραγωγή υπό την έννοια της παραγράφου 1 οφείλεται δίκαιη αποζημίωση υπέρ του δημιουργού ή όσων έλκουν δικαιώματα από αυτόν. Η υποχρέωση πληρωμής της αποζημίωσης βαρύνει τον κατασκευαστή ή τον εισαγωγέα των υποθεμάτων που αφορά η παράγραφος 1.

3. Για τον κατασκευαστή, η υποχρέωση πληρωμής γεννάται κατά τον χρόνο κατά τον οποίο μπορούν να τεθούν στο εμπόριο τα υποθέματα που κατασκεύασε. Για τον εισαγωγέα, η υποχρέωση αυτή γεννάται κατά τον χρόνο της εισαγωγής.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Όπως προκύπτει από το άρθρο 16 c, παράγραφος 1, του νόμου περί των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών εισήγαγε στο εσωτερικό του δίκαιο την εξαίρεση της αντιγραφής για ιδιωτική χρήση. Κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, η πληρωμή του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής αποτελεί υποχρέωση του κατασκευαστή ή του εισαγωγέα του υποθέματος αναπαραγωγής.

- 9 Το Stichting είναι ο ολλανδικός οργανισμός που είναι αρμόδιος για την είσπραξη του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής.
- 10 Η Orpus είναι εδρεύουσα στη Γερμανία εταιρία η οποία εμπορεύεται, μέσω του διαδικτύου, άγραφα υποθέματα αναπαραγωγής. Η δραστηριότητά της στρέφεται μεταξύ άλλων προς τις Κάτω Χώρες, χάρη σε ολλανδόφωνους ιστότοπους που στοχεύουν τους Ολλανδούς καταναλωτές.
- 11 Η σύμβαση πώλησεως που συντάσσεται από την Orpus ορίζει ότι, όταν Ολλανδός καταναλωτής δίνει παραγγελία μέσω διαδικτύου, η παραγγελία αυτή διεκπεριώνεται στη Γερμανία και τα εμπορεύματα αποστέλλονται από τη Γερμανία στις Κάτω Χώρες, για λογαριασμό και επ' ονόματι του πελάτη, μέσω ταχυδρομικού μεταφορέα, μολονότι στην πράξη ο μεταφορέας αυτός εντέλλεται από την Orpus.
- 12 Για τα υποθέματα πληροφοριών που παραδίδονται στους πελάτες της Orpus στις Κάτω Χώρες, η Orpus δεν καταβάλλει τέλος ιδιωτικής αντιγραφής ούτε εντός αυτού του κράτους μέλους ούτε εντός της Γερμανίας. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι στην τιμή των υποθεμάτων αναπαραγωγής, που εμπορεύεται κατά τα ανωτέρω η Orpus, δεν περιλαμβάνεται τέλος ιδιωτικής αντιγραφής.
- 13 Υποστηρίζοντας ότι η Orpus πρέπει να θεωρηθεί ως ο «εισαγωγέας» υπό την έννοια του νόμου περί των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και, επομένως, ως ο οφειλέτης του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής, το Stichting ενήγαγε την εταιρία αυτή ενώπιον των ολλανδικών δικαστηρίων για να του καταβληθεί το τέλος αυτό.
- 14 Αναφερόμενη στους όρους της συμβάσεως πώλησεως, η Orpus αμφισβήτησε το ότι μπορεί να θεωρηθεί ως ο εισαγωγέας στις Κάτω Χώρες των υποθεμάτων αναπαραγωγής που εμπορεύεται. Υποστηρίζει ότι οι Ολλανδοί αγοραστές, δηλαδή οι επί μέρους καταναλωτές, είναι εκείνοι που πρέπει να χαρακτηριστούν ως εισαγωγείς.

- 15 Ο αμυντικός αυτός ισχυρισμός της Orus έγινε δεκτός από το πρωτοβάθμιο και το δευτεροβάθμιο ολλανδικό δικαστήριο, τα οποία απέρριψαν το χρηματικό αίτημα του Stichting. Το τελευταίο άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 16 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η λύση που τα δικαστήρια της ουσίας έδωσαν στη διαφορά της κύριας δίκης συνάδει με την οδηγία 2001/29. Συγκεκριμένα, εκτιμά ότι το να θεωρηθεί ότι ο αγοραστής, δηλαδή ένας επί μέρους καταναλωτής, είναι ο εισαγωγέας και, επομένως, ο οφειλέτης του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής καταλήγει στο να γίνει δεκτό ότι στην ουσία το τέλος αυτό δεν δύναται να εισπραχθεί, επειδή στην πράξη δύσκολα μπορεί να προσδιοριστεί ο επί μέρους αγοραστής. Έτσι, διερωτάται αν η έννοια του «εισαγωγέα» πρέπει να οριστεί ευρύτερα από το αμιγώς από γλωσσικής απόψεως σημαιόμενο του όρου αυτού, λαμβανομένου υπόψη επίσης του τελικού προορισμού των υποθεμάτων πληροφοριών, ο οποίος είναι σαφής για τον επαγγελματία πωλητή.
- 17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Παρέχει η οδηγία [2001/29], και ειδικότερα το άρθρο της 5, παράγραφοι 2, στοιχείο β', και 5, σημεία στηρίξεως για την απάντηση στο ερώτημα ποιος πρέπει κατά την εθνική νομοθεσία να θεωρείται ως ο οφειλέτης της κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', "δίκαιης αποζημίωσης"; Αν ναι, ποια είναι τα σημεία αυτά;

2) Αν πρόκειται για αγορά εξ αποστάσεως όπου ο αγοραστής είναι εγκατεστημένος σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του πωλητή, επιβάλλει το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας [2001/29] μια τόσο ευρεία ερμηνεία του εθνικού δικαίου έτσι ώστε τουλάχιστον εντός μιας από τις χώρες που αφορά η πώληση εξ αποστάσεως να οφείλεται από τον έμπορο η κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', "δίκαιη αποζημίωση";»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων*Επί του πρώτου ερωτήματος*

- 18 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν οι διατάξεις της οδηγίας 2001/29, και ειδικότερα το άρθρο της 5, παράγραφοι 2, στοιχείο β', και 5, περιέχουν κριτήρια που καθιστούν δυνατό να καθοριστεί ποιος πρέπει να θεωρείται ως ο οφειλέτης της δίκαιης αποζημίωσης λόγω της εξαιρέσεως της αντιγραφής για ιδιωτική χρήση.
- 19 Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 2001/29, τα κράτη μέλη παρέχουν, κατ' αρχήν, στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη, αναπαραγωγή, με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, του συνόλου ή μέρους των έργων τους.
- 20 Παρά ταύτα, βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της ίδιας οδηγίας, τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να προβλέψουν εξαίρεση από το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής που ο δημιουργός έχει επί του έργου του, όταν πρόκειται για αναπαραγωγή σε οποιοδήποτε υπόθεμα η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο για ιδιωτική χρήση και για μη άμεσα ή έμμεσα εμπορικούς σκοπούς (η λεγόμενη εξαίρεση «της ιδιωτικής αντιγραφής»).
- 21 Το άρθρο 5, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας εξαρτά όμως την εξαίρεση της ιδιωτικής αντιγραφής από μια τριπλή προϋπόθεση, δηλαδή η εξαίρεση αυτή, κατ' αρχάς, να ισχύει μόνο σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, στη συνέχεια, να μην αντίκειται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου και, τέλος, να μη θίγει με αδικαιολόγητο τρόπο τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.

- 22 Έτσι, όσον αφορά την τελευταία προϋπόθεση, τα κράτη μέλη, όταν αποφασίζουν να εισαγάγουν στο εσωτερικό τους δίκαιο την εξαίρεση της ιδιωτικής αντιγραφής, οφείλουν ειδικότερα να προβλέψουν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2001/29, την καταβολή «δίκαιης αποζημίωσης» υπέρ των δικαιούχων (βλ. επίσης απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2010, C-467/08, Padawan, Συλλογή 2010, σ. I-10055, σκέψη 30).
- 23 Όσο για την απάντηση στο ερώτημα του προσδιορισμού του προσώπου που πρέπει να θεωρηθεί ως ο οφειλέτης της δίκαιης αποζημίωσης, διαπιστώνεται ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2001/29 δεν ρυθμίζουν ρητώς το ζήτημα ποιος πρέπει να καταβάλει την εν λόγω αποζημίωση, οπότε τα κράτη μέλη έχουν διακριτική ευχέρεια για να καθορίσουν ποιος πρέπει να καταβάλει τη δίκαιη αυτή αποζημίωση.
- 24 Κατόπιν αυτού, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η έννοια και το επίπεδο της δίκαιης αποζημίωσης συνδέονται με τη ζημία που απορρέει για τον δημιουργό από τη χωρίς την άδειά του για ιδιωτική χρήση αναπαραγωγή του προστατευόμενου έργου του. Στο πλαίσιο αυτό, η δίκαιη αποζημίωση πρέπει να θεωρείται ως το αντιστάθμισμα της ζημίας που υφίσταται ο δημιουργός (προαναφερθείσα απόφαση Padawan, σκέψη 40).
- 25 Επιπλέον, όπως προκύπτει από την τριακοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/29 καθώς και από τη σκέψη 43 της προαναφερθείσας αποφάσεως Padawan, πρέπει να διατηρείται η «δέουσα ισορροπία» μεταξύ, αφενός, των δικαιωμάτων και συμφερόντων των δημιουργών, υπέρ των οποίων καταβάλλεται η δίκαιη αποζημίωση, και, αφετέρου, των δικαιωμάτων και συμφερόντων των χρηστών των προστατευόμενων αντικειμένων.
- 26 Εφόσον το πρόσωπο που ζημιώνει τον κάτοχο του αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής είναι εκείνο που προβαίνει, για ιδιωτική του χρήση, στην αναπαραγωγή προστατευόμενου έργου χωρίς προηγουμένως να έχει ζητήσει άδεια του εν λόγω κατόχου, κατ' αρχήν το πρόσωπο αυτό έχει την υποχρέωση να αποκαταστήσει τη ζημία που συνδέεται με την εν λόγω αναπαραγωγή, χρηματοδοτώντας την αποζημίωση που θα καταβληθεί στον κάτοχο αυτόν (προαναφερθείσα απόφαση Padawan, σκέψη 45).

- 27 Παρά ταύτα, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι, λαμβανομένων υπόψη των πρακτικών δυσχερειών να προσδιοριστούν οι ιδιώτες χρήστες και να υποχρεωθούν να αποζημιώσουν τους δικαιούχους για τη ζημία που τους προκάλεσαν, είναι θεμιτό τα κράτη μέλη να προβλέψουν, για τη χρηματοδότηση της δίκαιης αποζημίωσης, «τέλος ιδιωτικής αντιγραφής» εις βάρος όχι των περιών πρόκειται ιδιωτών, αλλά των προσώπων που διαθέτουν εξοπλισμό, συσκευές και υποθέματα ψηφιακής αναπαραγωγής και που ως εκ τούτου, από νομικής ή πραγματικής απόψεως, θέτουν τον εξοπλισμό αυτόν στη διάθεση ιδιωτών ή παρέχουν στους τελευταίους υπηρεσία αναπαραγωγής. Στο πλαίσιο ενός τέτοιου συστήματος, τα πρόσωπα που διαθέτουν τον εξοπλισμό αυτόν είναι εκείνα που υποχρεούνται να καταβάλουν το τέλος ιδιωτικής αντιγραφής (προαναφερθείσα απόφαση Padawan, σκέψη 46).
- 28 Το Δικαστήριο έχει ακόμη διευκρινίσει ότι, εφόσον το εν λόγω σύστημα παρέχει στους οφειλότες τη δυνατότητα να μετακλίσουν το ποσό του τέλους ιδιωτικής αντιγραφής στην τιμή για τη θέση του εν λόγω εξοπλισμού, συσκευών και υποθεμάτων αναπαραγωγής στη διάθεση ιδιωτών ή στην τιμή της υπηρεσίας αναπαραγωγής, το τέλος αυτό τελικά επιβαρύνει τον ιδιώτη χρήστη ο οποίος καταβάλλει την τιμή αυτή, και τούτο σύμφωνα με τη «δέουσα ισορροπία» που πρέπει να βρεθεί μεταξύ των συμφερόντων των δημιουργών και των συμφερόντων των χρηστών των προστατευόμενων αντικειμένων (προαναφερθείσα απόφαση Padawan, σκέψεις 48 και 49).
- 29 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2001/29, και ειδικότερα το άρθρο της 5, παράγραφοι 2, στοιχείο β', και 5, έχει την έννοια ότι ο τελικός χρήστης που προβαίνει, για ιδιωτικούς σκοπούς, στην αναπαραγωγή προστατευόμενου έργου πρέπει κατ' αρχήν να θεωρείται ως ο οφειλέτης της δίκαιης αποζημίωσης που προβλέπεται στην εν λόγω παράγραφο 2, στοιχείο β'. Παρά ταύτα, είναι θεμιτό να προβλέπουν τα κράτη μέλη τέλος ιδιωτικής αντιγραφής εις βάρος των προσώπων που θέτουν εξοπλισμό, συσκευές ή υποθέματα αναπαραγωγής στη διάθεση του τελικού αυτού χρήστη, όταν τα πρόσωπα αυτά έχουν τη δυνατότητα να μετακλίσουν το ποσό του τέλους αυτού στην τιμή που καταβάλλεται από τον τελικό χρήστη για την εν λόγω διάθεση.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 30 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί στην ουσία να διευκρινιστεί αν, σε περίπτωση συμβάσεως εξ αποστάσεως μεταξύ αγοραστή και επαγγελματία πωλητή εξοπλισμού, συσκευών ή υποθεμάτων αναπαραγωγής οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικά κράτη μέλη, η οδηγία 2001/29 επιβάλλει ερμηνεία του εθνικού δικαίου καθιστώσα δυνατό να αξιωθεί να καταβάλει τη δίκαιη αποζημίωση οφειλέτης ο οποίος ενεργεί υπό την ιδιότητα του εμπόρου.
- 31 Εν προκειμένω, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, αυτό καθ' εαυτό, το άρθρο 5, παράγραφος 5, της οδηγίας 2001/29, το οποίο θέτει τις σωρευτικές προϋποθέσεις εφαρμογής, μεταξύ άλλων, της εξαιρέσεως της ιδιωτικής αντιγραφής, δεν αναφέρει κάτι συγκεκριμένο που να επιτρέπει κάποια ιδιαίτερη ερμηνεία όσον αφορά το πρόσωπο που πρέπει να θεωρείται ως ο οφειλέτης της καταβλητέας στους δημιουργούς δίκαιης αποζημίωσης λόγω της εξαιρέσεως της ιδιωτικής αντιγραφής στο πλαίσιο συμβάσεως εξ αποστάσεως όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη.
- 32 Παρά ταύτα, πρέπει να υπομνησθεί ότι από την ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να διασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, επειδή είναι ουσιώδη για την πνευματική δημιουργία. Η προστασία τους συμβάλλει στη διατήρηση και ανάπτυξη της δημιουργικότητας προς όφελος των δημιουργών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών, των παραγωγών, των καταναλωτών, του πολιτισμού, των επιχειρήσεων και του κοινού εν γένει. Έτσι, κατά τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, οι δημιουργοί ή οι ερμηνευτές ή εκτελεστές, για να μπορούν να συνεχίσουν τη δημιουργική και καλλιτεχνική τους εργασία, πρέπει να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τη χρήση των έργων τους.
- 33 Ειδικότερα, από το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', καθώς και από την τριακοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι, στα κράτη μέλη που έχουν εισαγάγει την εξαίρεση της ιδιωτικής αντιγραφής, οι δικαιούχοι πρέπει να λαμβάνουν δίκαιη αποζημίωση για να αποζημιωθούν επαρκώς για τη χωρίς τη

συγκατάθεσή τους χρήση των έργων τους ή άλλων προστατευόμενων αντικειμένων. Επιπλέον, κατά την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου, η εισαγωγή της εξαιρέσεως της ιδιωτικής αντιγραφής δεν δύναται να θίξει με αδικαιολόγητο τρόπο τα έννομα συμφέροντα του κατόχου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας.

- 34 Επομένως, και επειδή διαφορετικά θα στερηθούν παντελώς της αποτελεσματικότητάς τους, οι διατάξεις αυτές επιβάλλουν στο κράτος μέλος, που εισήγαγε στο εσωτερικό του δίκαιο την εξαίρεση της ιδιωτικής αντιγραφής, υποχρέωση αποτελέσματος, υπό την έννοια ότι το κράτος αυτό οφείλει να διασφαλίσει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, την πραγματική είσπραξη της δίκαιης αποζημιώσεως η οποία προορίζεται να αποζημιώσει τους δημιουργούς που υπέστησαν τη γενομένη ζημία, ειδικά δε αν αυτή γεννήθηκε στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους.
- 35 Δεδομένου ότι, όπως ελέχθη στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως, κατ' αρχήν οι τελικοί χρήστες που προβαίνουν, για ιδιωτική τους χρήση, στην αναπαραγωγή προστατευόμενου έργου χωρίς προηγουμένως να έχουν ζητήσει άδεια του δικαιούχου και που, επομένως, προκαλούν ζημία στον τελευταίο έχουν την υποχρέωση να τον αποζημιώσουν, δύναται να τεκμαρθεί ότι η ζημία που πρέπει να αποκατασταθεί γεννήθηκε στο έδαφος του κράτους μέλους όπου κατοικούν οι τελικοί αυτοί χρήστες.
- 36 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, αν κράτος μέλος έχει εισαγάγει στο εσωτερικό του δίκαιο την εξαίρεση της ιδιωτικής αντιγραφής και αν οι τελικοί χρήστες που προβαίνουν, για ιδιωτικούς σκοπούς, στην αναπαραγωγή προστατευόμενου έργου κατοικούν στο έδαφός του, το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να διασφαλίσει, σύμφωνα με την εδαφική του αρμοδιότητα, την πραγματική είσπραξη της δίκαιης αποζημιώσεως για την αποκατάσταση της ζημίας που οι δημιουργοί υφίστανται στο έδαφός του.
- 37 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι η ζημία που υπέστησαν οι δημιουργοί γεννήθηκε στο ολλανδικό έδαφος, δεδομένου ότι οι αγοραστές, ως τελικοί χρήστες, για ιδιωτικούς σκοπούς, των προστατευόμενων έργων,

κατοικούν εκεί. Δεν αμφισβητείται ούτε ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών επέλεξε να δημιουργήσει ένα σύστημα όπου η οφειλόμενη λόγω της εξαιρέσεως της ιδιωτικής αντιγραφής δίκαιη αποζημίωση αξιώνεται να καταβληθεί από τον κατασκευαστή ή τον εισαγωγέα των υποθεμάτων που προορίζονται για την αναπαραγωγή προστατευόμενων έργων.

- 38 Κατά τα στοιχεία που περιέχονται στην απόφαση περί παραπομπής, στο πλαίσιο συμβάσεων, όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, στην πράξη αποδεικνύεται αδύνατον να αξιωθεί να καταβάλουν την αποζημίωση αυτή οι τελικοί χρήστες ως εισαγωγείς των υποθεμάτων αυτών στις Κάτω Χώρες.
- 39 Αν πρόκειται περί αυτού, και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το σύστημα εισπράξεως που επελέγη από το περί ου πρόκειται κράτος μέλος δεν δύναται να το απαλλάξει από την υποχρέωση αποτελέσματος που του επιβάλλει να διασφαλίσει στους θιγόμενους δημιουργούς την πραγματική καταβολή δίκαιης αποζημίωσης για την αποκατάσταση της ζημίας που γεννήθηκε στο έδαφός του, στις αρχές, και ιδίως στις δικαστικές αρχές, του εν λόγω κράτους μέλους απόκειται να αναζητήσουν ερμηνεία του εθνικού δικαίου σύμφωνη με την εν λόγω υποχρέωση αποτελέσματος, που να διασφαλίζει την καταβολή της αποζημίωσης αυτής από τον πωλητή ο οποίος συνέβαλε στις εισαγωγές των εν λόγω υποθεμάτων θέτοντάς τα στη διάθεση των τελικών χρηστών.
- 40 Εν προκειμένω, υπό συνθήκες όπως εκείνες που υπομνήσθηκαν ειδικά στη σκέψη 12 της παρούσας αποφάσεως, δεν έχει σημασία για την ανωτέρω υποχρέωση του εν λόγω κράτους μέλους το γεγονός ότι, σε περίπτωση συμβάσεως εξ αποστάσεως όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, ο επαγγελματίας πωλητής ο οποίος θέτει εξοπλισμό, συσκευές ή υποθέματα αναπαραγωγής στη διάθεση αγοραστών, ως τελικών χρηστών, που κατοικούν στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος.
- 41 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2001/29, και ειδικότερα το άρθρο της 5, παράγραφοι 2, στοιχείο β', και 5, έχει την έννοια ότι το κράτος μέλος που δημιούργησε ένα σύστημα τελών ιδιωτικής αντιγραφής εις βάρος του κατασκευαστή ή του εισαγωγέα υποθεμάτων

αναπαραγωγής προστατευόμενων έργων, και στο έδαφος του οποίου γεννάται η ζημία που προκαλείται στους δημιουργούς από τη για ιδιωτικούς σκοπούς χρήση των έργων τους από αγοραστές που κατοικούν εκεί, οφείλει να διασφαλίσει ότι οι δημιουργοί αυτοί θα λάβουν πραγματικά τη δίκαιη αποζημίωση που προορίζεται να τους αποζημιώσει για τη ζημία αυτή. Εν προκειμένω, το γεγονός απλώς και μόνον ότι ο επαγγελματίας πωλητής εξοπλισμού, συσκευών ή υποθεμάτων αναπαραγωγής είναι εγκατεστημένος σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο όπου κατοικούν οι αγοραστές δεν έχει σημασία για αυτή την υποχρέωση αποτελέσματος. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται, σε περίπτωση αδυναμίας να διασφαλιστεί η καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης από τους αγοραστές, να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο κατά τρόπο ώστε να καθίσταται δυνατό να αξιώνεται η καταβολή της αποζημίωσης αυτής από οφειλέτη ο οποίος ενεργεί υπό την ιδιότητα του εμπόρου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁴² Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Η οδηγία 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, και ειδικότερα το άρθρο της 5, παράγραφοι 2, στοιχείο β', και 5, έχει την έννοια ότι ο τελικός χρήστης που προβαίνει, για ιδιωτικούς σκοπούς, στην αναπαραγωγή προστατευόμενου έργου πρέπει κατ' αρχήν να θεωρείται ως ο οφειλέτης της δίκαιης αποζημίωσης που προβλέπεται στην

εν λόγω παράγραφο 2, στοιχείο β'. Παρά ταύτα, είναι θεμιτό να προβλέπουν τα κράτη μέλη τέλος ιδιωτικής αντιγραφής εις βάρος των προσώπων που θέτουν εξοπλισμό, συσκευές ή υποθέματα αναπαραγωγής στη διάθεση του τελικού αυτού χρήστη, όταν τα πρόσωπα αυτά έχουν τη δυνατότητα να μετακυλίσουν το ποσό του τέλους αυτού στην τιμή που καταβάλλεται από τον τελικό χρήστη για την εν λόγω διάθεση.

- 2) Η οδηγία 2001/29, και ειδικότερα το άρθρο της 5, παράγραφοι 2, στοιχείο β', και 5, έχει την έννοια ότι το κράτος μέλος που δημιούργησε ένα σύστημα τελών ιδιωτικής αντιγραφής εις βάρος του κατασκευαστή ή του εισαγωγέα υποθεμάτων αναπαραγωγής προστατευόμενων έργων, και στο έδαφος του οποίου γεννάται η ζημία που προκαλείται στους δημιουργούς από τη για ιδιωτικούς σκοπούς χρήση των έργων τους από αγοραστές που κατοικούν εκεί, οφείλει να διασφαλίσει ότι οι δημιουργοί αυτοί θα λάβουν πραγματικά τη δίκαιη αποζημίωση που προορίζεται να τους αποζημιώσει για τη ζημία αυτή. Εν προκειμένω, το γεγονός απλώς και μόνον ότι ο επαγγελματίας πωλητής εξοπλισμού, συσκευών ή υποθεμάτων αναπαραγωγής είναι εγκατεστημένος σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο όπου κατοικούν οι αγοραστές δεν έχει σημασία για αυτή την υποχρέωση αποτελέσματος. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται, σε περίπτωση αδυναμίας να διασφαλιστεί η καταβολή της δίκαιης αποζημίωσης από τους αγοραστές, να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο κατά τρόπο ώστε να καθίσταται δυνατό να αξιώνεται η καταβολή της αποζημίωσης αυτής από οφειλέτη ο οποίος ενεργεί υπό την ιδιότητα του εμπόρου.

(υπογραφές)